

4 női sors

Multimédiás Oktatási Anyag

4. sz. melléklet - Glosszárium

nyilas: az 1939 és 1945 között többször betiltott, majd 1944. október 16-án hatalomra kerülő, Szálasi Ferenc (1897–1945) vezette Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom tagja. Százhetven napig tartó uralmuk alatt a nyilas karhatalmisták zsidók ezreit gyilkolták meg Budapest utcáin, és a németekkel együttműködve újraindították, illetve felgyorsították a júliusban leállított deportálásokat.

Zählappell (német): sorakozó, létszámellenőrzés. Az Appell a lágerekben még a legszélsőségesebb időjárási körülmények ellenére is órákig tartott, így inkább a kollektív büntetés vagy öncélú kegyetlenkedést eszköze volt.

munkaszolgálat: 1939 és 1944 között a katonai szolgálatra „alkalmatlan” férfiak – valójában afféle büntetés gyanánt a politikailag megbízhatatlanok és a zsidó származásúak – munkaszolgálatos behívót kaptak. A „muszosoknak” fegyver nélkül kellett szolgálatot teljesíteniük a hátszágban vagy a fronton harcoló alakulatok mellett. Bár a gettósítástól és a deportálástól így akár meg is menekülhettek, teljes kiszolgáltatottságuk, életkörülményeik és öreik kegyetlenkedései miatt azonban alig volt nagyobb esélyük a túlélésre, mint a lágerek foglyainak.

Wehrmacht: 1935 és 1945 között a Harmadik Birodalom reguláris hadseregét Wehrmachtnak nevezték.

Gestapo: a náci Németországban működő, 1934-ben felállított Geheime Staatspolizei, azaz Titkos Államrendőrség elnevezésének közkeletű rövidítése.

SS: a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt, azaz a náci párt 1925 és 1945 között működő, katonai és védelmi feladatokat egyaránt ellátó szervezete, a Schutzstaffel nevének rövidítése. Számos alakulata közül az Einsatzgruppék, vagyis a „halálosztagok” feladata volt a náci németek által megszállt területeken élő zsidók, cigányok és egyéb kisebbségek, valamint a politikai ellenfelek elpusztítása, meggyilkolása.

Kapo, kápó: a ’vezető, főnök’ jelentésű olasz capo szó német, illetve magyar formája, a náci koncentrációs táborokban a felügyelői feladatokat ellátó, illetve szolgálataikért kedvezményekben részesített foglyok elnevezése.

4 női sors

Multimédiás Oktatási Anyag

stubova: a német Blockälteste szlovákos, nőnemű megfelelője.

jiddis: eredetileg az askenázi, azaz német területeken élő zsidóságnak a középkorban kialakult, felnémet eredetű, ám héber betűkkel írott nyelve, amely – némiképp más változatában – Kelet-Európában is elterjedt. Szókészlete számos héber és szláv elemet tartalmaz, de az adott közösség lakhelyén beszélt különböző nyelvek is folyamatosan gazdagították.

Blockälteste (német): barakkfelügyelő. Egy-egy barakkban körülbelül ezer fogoly volt, és minden barakknak volt egy felügyelője, aki élet-halál ura volt. Ezt a tisztséget a táborvezetők előszeretettel bízták köztörvényes foglyokra.

Sonderkommando: a foglyokból álló Sonderkommando, azaz „különleges egység” feladata volt a holttestek elégetése és a krematóriumok kiürítése. Mivel a tömeggyilkosság minden mozzanatának tanúi voltak, tagjait szabályos időközönként kivégezték, a helyükbe állók első feladata pedig rendszerint éppen az elődeik elégetése volt. Az évek során efféle szolgálatra kényszerített több ezer fogoly közül csak tucatnyian éltek meg a táborok felszabadulását.

Joint: a mai napig létező, 1914-ben, New Yorkban alapított American Jewish Joint Distribution Committee nevű segélyszervezet, amely eredetileg a török fennhatóság alatt álló Palesztinában élő zsidóság sorsán igyekezett enyhíteni, a holokauszt után hatalmas szerepet vállalt a túlélők ellátásában, majd a kommunista országokban, illetve elmaradottabb térségekben élő zsidó közösségek támogatásában.

Birkenau: az auschwitzi lágerkomplexumot 1940-ben hozták létre. Koncentrációs-, megsemmisítő- és munkatáborból állt. Az Auschwitz megnevezés a fő táborra, az Auschwitz-Birkenau, Auschwitz II., vagy Birkenau megnevezés a megsemmisítő táborra, és az Auschwitz-Monowitz vagy Monowitz megnevezés a munkatáborra utal. A birkenau-i megsemmisítő lágerben 1942-ben létesítettek női részleget.

Häftling (német): foglyok.

koja (szlovák vagy lengyel): ágy, prices.

Lagerführer(német): táborparancsnok.

blokova: a német Blockälteste szlovákos, nő nemű megfelelője.